

8 DE MARÇ

...I si resulta que les dones sempre han treballat?

De tots els actes que s'organitzen al voltant del Dia de la Dona, ens quedem amb l'exposició que acull el Casal d'Albatàrrec perquè ens mostra amb clarividència senzillesa que molt abans d'entrar oficialment al mercat laboral les dones treballaven. I molt. Dins i fora de casa.

TEXT: ANNA SÀEZ FOTOS: SIAD/CONSELL SEGRIÀ

VILANOVA DE SEGRIÀ. Joves embaladores de fruita a finals dels anys cinquanta.

Article 14 de la Constitució: "Els espanyols són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixença, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social." Declaració Universal dels Drets Humans. Primer article: "Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets. Són dotats de raó i de consciència, i han de comportar-se fraternalment els uns amb els altres." Ara que ja ens sabem la teoria, fem un aterratge forçós a una realitat. Només ens cal donar un cop d'ull a uns quants titulars publicats per SEGRE recentment per adonar-nos que teoria i pràctica van per lliure. Alguns

exemples: setanta-dos dones van morir a Espanya el 2008 assassinades per les seues parelles i exparelles. Dramàtic. Si en l'àmbit domèstic pinten bastos, en el laboral la cosa no millora. Així, més de 32.000 dones catalanes amb estudis superiors s'estimen més quedar-se a casa que exercir la seua professió perquè les seues expectatives laborals no es corresponen amb la seua preparació, segons un estudi de la Fundació Cirem. Exagerat? Posem un altre exemple amb què respondrem la pregunta: l'Associació de Dones Empresàries, Directives i Professionals, Funde, va elaborar recentment un estudi en què posava de manifest que les dones que ocupen càrrecs de res-

ponsabilitat empresarial cobren entre un 17 i un 35% menys que els homes que ocupen càrrecs similars. I no són gaires. Les dones que ocupen càrrecs en consells d'administració d'empreses que formen part de l'Íbex 35 és de tan sols el 2,58%. Quan pleguen de treballar comença l'altra jornada. La de mestresses de casa. Perquè la gran assignatura pendent continua sent la conciliació entre la vida familiar i la professional, un eufemisme com qualsevol altre per posar sobre la taula les quatre hores i trenta-set minuts diaris que dediquen les dones treballadores a les tasques domèstiques i a tenir cura dels fills. Els homes asseguren compartir aquesta feina. Però el cert és que la

1. Fent sabó a Alpicat.
2. Rentant al riu a Corbins.
3. Tasques de jardineria a Alfarràs.
4. Perruquera d'Artesa de Lleida.
5. Collint nectarina a Benavent.
6. Embaladores a Torres de Segre.

majoria es limiten a ajudar. I encara amb prou feines. Els homes inverteixen la meitat del temps que les dones a la llar: dos hores i 14 minuts. I, compte. Si la xifra és tan elevada és perquè l'estudi incloïa dins de les tasques de la llar el bricolatge i la jardineria. "És evident que encara ara és necessari que les administracions fomentin polítiques d'igualtat, perquè encara que hem avançat molt, queda molta feina per fer." Maite Corretgé és la responsable del Servei d'Informació i Atenció a les Dones del Consell Comarcal del Segrià, el SiaD. Aquest nou servei vol ser una eina per lluitar per la igualtat de sexes i, per exemple, disposa d'un servei d'assessorament jurídic i d'atenció psi-

cològica gratuït. Necessari? Sens dubte. Però encara més important és conèixer la realitat de les dones d'avui. De les lleidatanes d'avui. I per això els darrers mesos s'han dut a terme sis tallers participatius en què dones de tots els municipis del Segrià han aportat el seu gra de sorra. L'objectiu és fer propostes concretes de futur, però per arribar-hi ha calgut exposar el dia a dia d'un present en què s'han posat sobre la taula les angoixes d'un col·lectiu que pateix la tardança a rebre atenció ginecològica; que reclama més consultes de pediatria; una millora en les comunicacions dels pobles del voltant de Lleida; que veu desaparèixer la figura de la dona pagesa per la greu crisi que

pateix el sector agrari; que veu amb impotència l'exclusió de les dones immigrades del teixit social de la comarca... Un present en positiu, malgrat tot, perquè les dones no poden subscriure els cèlebres versos de Manrique sobre que qualsevol temps passat va ser millor. Ni pensar-hi. Per guanyar autoestima i veure la distància que s'ha recorregut en relativament poc temps, s'ha dut a terme una recerca fotogràfica "que vol fer visible el treball de les dones". S'han recollit 235 fotografies de 37 municipis, de les quals, un centenar formen part de l'exposició *Els treballs de les dones del Segrià*, inaugurada ahir a Albatàrrec amb voluntat de ser itinerant per tota la comarca. "És un cali-

descopi que posa cara a dones que han exercit de dinamitzadores de l'economia, cuidadores de les seues famílies i ciutadanes actives en les seues poblacions." Heroïnes anònimes que han treballat dins i fora de la llar i a les quals ha quedat temps per organitzar activitats de tota mena als seus pobles, des de catifes de flors el dia del Corpus fins al mandongo o una trobada de puntaires. "Hi ha, almenys, una fotografia de cada municipi que s'acompanya amb textos de Rosa Fabregat, Dolors Sistac i Maria Barbal", explica Corretgé. L'exposició és, en certa manera, un homenatge a aquestes dones in-

visibles socialment que, des d'un injust segon pla, han hagut de suportar una càrrega feixuga només pel fet d'haver nascut dones. Ja n'hi ha prou. "El pla comarcal de polítiques d'igualtat vol acabar, precisament, amb aquesta càrrega. Ser dona no ha de significar una renúncia, sinó un orgull."

No és una meta, és el punt de partida. "Una de les nostres preocupacions és el jovent. Les diferents associacions de dones de la comarca ens han fet notar que no hi ha relleu generacional." Malgrat tots els esforços, malgrat totes les iniciatives que es duen a terme des de les

diferents administracions, les adolescents s'entossudeixen a repetir models. "És alarmant que hi hagi casos de violència entre parelles molt joves." De fet, en pocs anys s'ha produït un insòlit canvi i les filles del feminisme dels setanta no tan sols han recuperat els sostenidors, sinó el vestit blanc de tul de núvia. Allò que les nenes ja no volen ser princeses ha passat a la història. Els models són models. I no és un joc de paraules. Noies guapes, extremament joves, riques i primes. Això no és fer un pas enrere? Si tornem a jugar a les casetes, potser acabarem com qualsevol dels rostres en blanc i negre que

7. El tradicional mandongo a Sunyer.

8. Cuineres a Vilanova de la Barca.

9. Curset de Singer a Rosselló.

10. Atenent les gallines a Artesa.

11. Cosidores a Almatret.

il·lustren aquest reportatge. Compte. "Nosaltres hem portat a les escoles un conte infantil que amb el títol *Ningú més que l'altre* tracta de fer arribar als més petits la necessitat que les persones dels dos sexes convisquin en igualtat." Però Maite Corretgé admet que les (moltes) iniciatives de les administracions es contrasten "amb missatges subtils que ens transmeten la publicitat i els mitjans de comunicació de masses". Precisament, a finals de febrer es feia públic un estudi d'Elena Galán, de la Universitat Carlos III de Madrid, en què es posava de manifest que els personatges fe-

menins de les sèries de televisió segueixen representant-se sota els mateixos tòpics associats al món de les emocions, la passivitat, la maternitat i la sexualitat. Aquesta professora de Comunicació Audiovisual posa sobre la taula una insòlita realitat: les dones solen representar-se com a personatges conflictius, dependents, insegurs que, a causa del fet que es deixen guiar més per allò emocional que no pas racional "arriben a cometre negligències a la seva feina". Si bé és cert que cada cop veiem per televisió més dones treballadores, "aquestes continuen sent les que porten el pes de la casa,

sacrificant, en ocasions, el seu creixement professional per garantir l'ordre domèstic". I si aquest és el model ideal de sèries tan exitoses i glamuroses com *Sexe a Nova York* o *Dones desesperades*, no cal ni dir que lluny dels focus i el benestar dels barris residencials, hi ha un dia a dia ple de clarobscurs en què la dona immigrada pateix com poques les profundes desigualtats de la nostra societat. "És una de les nostres prioritats." Per sort, es comencen a organitzar i a Alcarràs, per exemple, hi ha una Associació de Dones Africanes. Un primer pas important. Ara, cal seguir caminant.

EL LLIBRE 'LLEIDA ÉS FEMENÍ' RECUILL LES BIOGRAFIES D'UNA VINTENA DE DONES SINGULARS QUE HAN NADAT CONTRA CORRENT PER FER HISTÒRIA. N'AVANCEM UN PETIT EXTRACTE.

TEXT: QUINTÍ CASALS FOTOS: ALFAZETA EDICIONS

Zoe Rosinach

La història vital de Zoe Rosinach Pedrol va lligada, inexorablement, a la història universitària espanyola, en particular, i a la reivindicació professional i humana de la dona, en un sentit més general. Zoe va nadar contra corrent, es va fer forta en l'exercici del seu dret com a persona i, per això, cal considerar-la un referent de la lluita femenina de començaments del segle XX.

El pare de Zoe, Pau Rosinach, natural de Juneda, era un dentista ambulat, que també venia productes elaborats per ell mateix i feia petites curacions amb alguna de les seues fórmules magistrals. Més gran, va estudiar medicina i es va especialitzar en odontologia. Pau va casar-se amb Carme Pedrol, natural de Lleida, que exercia de llevadora a la ciutat. Ambdós van establir-se definitivament a Lleida, al carrer Blondel número 2. De la seua unió van nàixer quatre fills: Carme, París (per als de casa, Carmel als documents oficials), Zoe i Pau, la menor. Era una família liberal i culta, que no va dubtar a educar els fills d'una forma íntegra. Especialment remarcable és el fet que dos filles, Zoe i Pau, estudiessin carreres universitàries, farmàcia la primera i odontologia la segona, quan aquest era un fet extraordinari, a títol individual, per a l'època. Peculiar van ser també els noms triats per als descendents, molt poc habituals per als infants de finals de segle XIX.

(...) la carrera acadèmica de Zoe no va ser gens fàcil, sobretot per les dificultats externes que es va trobar en el seu camí. D'aquesta manera, després de superar el curs preparatori a

l'estiu i matricular-se a la Universitat de Barcelona al setembre del 1913, fins al curs 1915-1916 va aprovar totes les assignatures amb, fins i tot, una matrícula d'honor, a excepció de l'anàlisi química, assignatura que des de l'exercici 1914-1915 arrossegava per la negativa frontal del seu catedràtic a aprovar-la. Tampoc era senzilla l'assistència diària a les classes, perquè Zoe i dos companyes més s'asseien separades dels homes i un catedràtic de la universitat les acompanyava personalment al seu domicili per assegurar la seua integritat.

Tot i així, la vocació i tossuderia acadèmica de Zoe van poder amb tot. Davant dels problemes amb l'anàlisi química, la universitària no

Va haver d'acabar la carrera a Madrid perquè un catedràtic es negava a aprovar-la

s'ho va pensar dos cops i el següent curs va traslladar la matrícula a la Universitat Central de Madrid. Acollint-se a una nova normativa aprovada el 9 de desembre del 1916, que autoritzava l'examen en un altre centre als alumnes que només els restava d'una a tres assignatures per acabar una carrera, va sol·licitar l'ingrés a la Central de Madrid.

Allà, va ornar el seu expedient amb la mateixa brillantor amb què ho havia fet abans de creuar-se amb el catedràtic d'anàlisi química, i va acabar els estudis amb les màximes qualificacions fins a cloure la llicenciatura. L'oposició masclista d'aquell professor va ser una trista anècdota en el seu currículum que, tanmateix, la nova doctora tampoc va explicar gaires cops públicament. Zoe coneixia el joc a què jugava i les dificultats que trobaria en una societat que no estava preparada per al progrés acadèmic i professional de la dona.

Només amb la seua força de voluntat i un esforç superb va aconseguir fer realitat el seu somni de llicenciar-se en farmàcia quan va aprovar l'examen de grau el 16 i 17 de febrer del 1917.